

Legendy (nie tylko) piastowskie – trasa tematyczna

Szlak Piastowski to nie tylko piękne i wiekowe zabytki, historie władców, którzy budowali państwo polskie, ale też **podania i legendy**. Nawet jeśli traktujemy je z przymrużeniem oka, pamiętajmy, że niektóre z nich mają bardzo stary rodowód: zapisano je już w średniowiecznych kronikach.

Trasa zaczyna się w **Poznaniu** i wiedzie przez **Ostrów Lednicki** do **Gniezna**, potem przez **Strzelno** i **Kruszwicę** do **Inowrocławia**. Stamtąd prowadzi do **Pakości** i kończy się w **Wenecji**. Dla miłośników podań miejsce obowiązkowe to **Baszta Dorotka** w **Kaliszu**, w której mieści się **Centrum Baśni** i **Legend Kaliskich** oraz **Lokacji Miasta**.

Poznań

Legenda o powstaniu Poznania związana jest z trzema braćmi: Lechem, Czechem i Rusem. Ponoć po wielu latach spotkali się w tym miejscu i rozpoznali. Żeby upamiętnić to wydarzenie, Lech zbudował nowy gród i nazwał go Poznaniem.

Późniejszych czasów dotyczą kolejne legendy. Jedną z nich tłumaczy powstanie **Góry Przemysła**. Gdy Mieszko I przyjął chrzest, Lucyfer się wściekł. Nakazał diabłom przenieść wzgórze z Gniezna, znane z pogańskiego kultu, i zrzucić je do Warty, aby woda zalała poznański gród. Diabły jednak nie trafiły i wzgórze spadło na lewy brzeg. Dziś na tym wzniesieniu stoi Zamek Królewski, z którym wiąże się **historia o Ludgardzie**, zmarłej w wieku 22 lat żonie Przemysła II. Tajemnicze są okoliczności jej śmierci. Według różnych wersji legendy, została albo uduszona przez służących, albo zaszytotałowana przez męża, albo... zmiażdżona przez wielki kamień. Duch Ludgardy ponoć pojawia się na zamku.

Duch Ludgardy na poznańskim zamku

Ostrów Lednicki

Podobno w jeziorze Lednica zatopiony jest złoty tron... Cesarz Otton III podarował Bolesławowi Chrobremu **tron, który należał do samego Karola Wielkiego**. Czy złoty tron faktycznie trafił w ręce polskiego księcia? Nie wiadomo. Prawdopodobnie w rezydencji władców na Ostrowie Lednickim był tron, ale kamienny, który być może obrósł w legendę i stał się z czasem „złotym tronem Karola Wielkiego”.

Gniezno

W czasie swojej wędrówki w poszukiwaniu miejsc, gdzie mogliby się osiedlić, bracia Lech, Czech i Rus natknęli się na rozległą dolinę, otoczoną wzgórzami i jeziorami. Na jednym ze wzniesień rósł rozłożysty dąb, w którego koronie kryło się gniazdo orła. Zachwycony tym widokiem **Lech postanowił założyć tu swój gród**, który nazwał Gniezmem. O legendzie tej przypomina rzeźba, która stoi w Parku Piastowskim. Inna rzeźba, również element Traktu Królewskiego, przedstawia **Piasta Oracza**. Mieszkał on na gnieźnieńskim podgrodzium. Pewnego dnia do jego drzwi zapukali „cudowni” wędrowcy. Piast zaprosił ich na postrzyżyny swojego syna. Pielgrzymi, w podziękowaniu za gościnę, nadali chłopcu imię Siemowit i go pobłogosławili. Siemowit został później władcą Polan.

Katedra w Gnieźnie słynie z **relikwii św. Wojciecha**. Przez setki lat na kwietniowe uroczystości ku czci męczennika przybywali pielgrzymi, a za nimi – tak bywało kiedyś – żebracy i złodzieje. Pewnego razu na zlecenie miejskich rajców udało się „wyłapać” nieproszonych gości i wywieźć ich aż za Trzemeszno. W odwecie jeden członek podejrzanej kompanii „zyczył” miastu, by w dniu odpustu słońce nigdy nie świeciło, a pielgrzymów smagał zimny wiatr. Do dziś ponoć rzadko w tym dniu pogoda dopisuje.

Strzelno

Miasto na Kujawach słynie z dwóch romańskich świątyń, które przyciągają tłumy turystów. Do rotundy św. Prokopa przyjeżdżają także **panny, które szukają dobrego męża**. Podobno, gdy wrzuci się grosik do pustego grobowca (kiedyś być może spoczywał w nim fundator świątyni) i pomodli do patrona kościoła, jeszcze w tym samym roku stanie się przed ołtarzem.

Postrzyżyny Siemowita na podgrozniu gnieźnieńskim

Rotunda św. Prokopa oraz bazylika Świętej Trójcy i NMP stoją na **Wzgórzu św. Wojciecha**. Przed bazyliką leżą cztery duże kamienie, w tym jeden z podłużnym wgłębieniem. Według legendy, wóz, którym podróżował św. Wojciech, w czasie burzy najechał na kamień. Mogło dojść do katastrofy, gdyby nie to, że kamień stał się miękki jak plastelina i koło wozu bez przeszkód po nim przejechało. Ale ślad po kole pozostał na głazie.

Król Popiel chroniący się przed myszami w kruszwickiej wieży

Kruszwica

Nad jeziorem Gopło stoi wieża, z którą wiąże się legenda o **księciu Popielu**. Był on okrutny dla swoich poddanych, a krewnych – którym się jego rządy nie podobały – otrutł podczas uczty. Ich ciała Popiel i jego żona wrzucili do jeziora. Spotkała ich za to kara: z ciała zrodziły się myszy, które dopadły morderców w zamkowej wieży i ich zjadły.

W Kruszwicy warto odwiedzić też **kolegiatę Świętych Piotra i Pawła**. Na jej ścianach można zauważyć kamienne bloki z głębokimi bruzdami. Skąd się wzięły? Gdy Mieszko I przyjął chrześcijaństwo, w piastowskich grodach zaczęto budować kościoły. Tak też stało się w Kruszwicy. Nie podobało się to jednak diabłu, który żył w pobliskiej puszczy. Chciał zburzyć świątynię, rzucił się więc na nią z pazurami. Nie udało mu się zniszczyć kościoła, ale ślad po diabelskich pazurach pozostał.

Inowrocław

Romański kościół Imienia NMP zbudowano na wzgórzu zwanym Białą Górą, podobno na miejscu wcześniejszej świątyni pogańskiej. Na północnej ścianie kościoła można zobaczyć tajemnicze płaskorzeźby głów oraz wyrzeźbione w kamieniach krzyże i różne stworzenia. Nie wiadomo, skąd się tam wzięły.

Wewnątrz świątyni warto odnaleźć gotycką drewnianą **rzeźbę Najświętszej Maryi Panny z Dzieciątkiem**. Gdy w 1779 r. zawałiła się ściana i strop kościoła, tzw. Uśmiechniętej Madonnie nic się nie stało – znaleziono ją całą wśród ruin.

Pakość

Miasto to znane jest z ponad 400-letniej Kalwarii Pakoskiej, do której co roku zmierzają pątnicy. W tutejszym kościele św. Bonawentury przechowywane są **największe w Polsce relikwie Krzyża**, na którym umarł Chrystus. Legenda głosi, że Zygmunt Działyński (Pakość należała do tej rodziny) na audjencji u papieża odgryzł „drzazgę” świętego drzewa.

Duch Mikołaja Nałęczca na zamku w Wenecji

Wenecja

Są tu ruiny zamku, w którym straszy **Diabeł Wenecki**, czyli dawny właściciel Mikołaj Nałęcz. Z powodu swojego okrucieństwa zyskał przydomek Krwawego Diabła. Podobno też i swą duszę sprzedał czartowi. Według legendy, Mikołaj Nałęcz zgromadził duży majątek, ale pewnego razu podczas burzy zamek zawałił się od uderzenia pioruna, grzebiąc okrutnika wraz z jego skarbem. Do dziś w ruinach można usłyszeć jęki potępieńca.

Warto odwiedzić

Kalisz

Gród w Kaliszu pręźnie rozwijał się za panowania Mieszka III Starego. Po śmierci książe został pochowany w kolegiacie św. Pawła, którą wcześniej ufundował. Legenda głosi, że spoczął w złotej trumnie. Nie wiemy jednak, czy to prawda, bo grób władcy został splądrowany i do tej pory nie odnaleziono ani trumny, ani szczątków księcia.

Do zapoznania się w lokalnymi podaniami zaprasza **Centrum Kaliskich Baśni i Legend** oraz **Lokacji Miasta**, które powstało w **Baszcie Dorotce**. Nazwa baszty wiąże się z historią nieszczerliwej miłości Dorotki, córki starosty, i szewczyka Marcinka. Okrutny ojciec kazał zamurować córkę w baszcie, gdy dowiedział się o uczuciu łączącym młodych.

Płowce

Z bitwą pod Płowcami także wiąże się legendy, jak ta o **krzyżackich zjawach**, które ukazują się podczas pełni księżyca. Niedaleko pola bitwy znajduje się **staw Wdowina**, który ponoć powstał z łez wylanych przez matki, żony i siostry poległych.

Szewczyk Marcinek opłakujący ukochaną Dorotkę zamurowaną w kaliskiej baszcie

Punkty informacji turystycznej na Szlaku Piastowskim

POZNAŃ

Informacja Turystyczna – Stary Rynek ****

Stary Rynek 59/60
61-772 Poznań
tel. (61) 852 61 56
e-mail: it@plot.poznan.pl

www.poznan.travel

Informacja Turystyczna – Dworzec Główny PKP ****

ul. Dworcowa 2
61-801 Poznań
tel. (61) 633 10 16
e-mail: dworzec@plot.poznan.pl
www.poznan.travel

BRZEŚĆ KUJAWSKI

Informacja Turystyczna Brześć Kujawski

ul. Kolejowa 34
tel. 786 931 262
e-mail: informacja.turystyczna@brzesckujawski.pl

www.brzesckujawski.pl

GNIEZNO

Powiatowe Centrum Informacji Turystycznej ***

ul. Chrobrego 40/41
62-200 Gniezno
tel./fax: (61) 428 41 00
e-mail: info@szlakpiastowski.com.pl
www.informacjaturystycznagnie-zno.pl

INOWROCŁAW

Inowrocławska Lokalna Organizacja Turystyczna

ul. Królowej Jadwigi 3
tel. (52) 355 53 71
e-mail: biuro@inlot.com.pl
www.visitinowroclaw.pl

www.szlakpiastowski.pl

KALISZ

Centrum Informacji Turystycznej ****

ul. A. Chodyńskiego 3
(wejście od ul. Zamkowej)
62-800 Kalisz
tel./fax: (62) 598 27 31, 571 315 110
e-mail: it@um.kalisz.pl
www.cit.kalisz.pl

KONIN

Centrum Informacji Turystycznej w Koninie***

ul. Dworcowa 2
tel. (63) 246 32 48
e-mail: kontakt@turystyka.konin.pl

KRUSZWICA

Informacja Turystyczna w Kruszwicy

ul. Podzamcze 1
tel. (52) 351 53 03
e-mail: biuro@pttk-kruszwica.pl
www.pttk-kruszwica.pl

PAKOŚĆ

Centrum Informacji Turystycznej

ul. Barcińska 11
tel. (52) 356 90 41
e-mail: cit@pakosc.pl
www.kalwariapakoskapark.pl

WŁOCŁAWEK

Włocławska Informacja Turystyczna

ul. Warszawska 11/13
tel. (54) 411 27 57
e-mail: it@osir.wloclawek.pl
www.osir.wloclawek.pl

ŻNIN

Lokalna Organizacja Turystyczna Pałuki

ul. Plac Wolności 20
tel. (52) 303 14 81
e-mail: it@znin.pl
www.it.znin.pl

Wybrane wydarzenia

Poznań

Brama Poznania, czyli Interaktywne Centrum Historii Ostrowa Tumskiego, zaprasza na „Rodzinne oprowadzania”. Wśród wielu propozycji tematycznego zwiedzania dla rodzin z dziećmi znajduje się wycieczka „Strachy na lachy”. Przewodnik zaprosi zwiedzających do świata słowiańskich duchów i upiórów. Czy jest się czego bać?

W Bramie Poznania można też otrzymać folder z grą miejską „Poznański szlak legend dla dzieci”. 2,5-kilometrową trasę wytyczają miejsca, z którymi łączą się bardziej lub mniej fantastyczne opowieści. Można ich posłuchać w interpretacji bajarki po ściągnięciu ze strony www.szlaklegend.pl, która w całości jest poświęcona temu projektowi.

Ostrów Lednicki

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy nie tylko przybliża nam czasy pierwszych polskich władców i życie w średniowieczu, ale przypomina też o pogańskich obrzędach, które przetrwały przez wiele wieków. W związku z przesileniem letnim organizowana jest Noc Kupały. W tzw. Małym Skansenie można poczuć się jak nasi przodkowie, którzy brali udział w sobótkowych zabawach.

Taniec przy ogniu dziewcząt ubranych w białe stroje z wiankami na głowach, widowisko puszczania wianków na tafli jeziora czy szukania kwiatu paproci stanowią stałe punkty programu tego święta miłości i radości.

W listopadzie natomiast Rezerwat Archeologiczny w Gieczu prezentuje inne niezwykle widowisko: pochówek ciałopalny, a potem prasłowiański obrzęd dziadów. Pogański rytuał odbywa się w magicznej atmosferze: płoną pochodnie, rozbrzmiewa klimatyczna muzyka, liczni rekonstruktorzy odtwarzają role słowiańskich przodków.

Gniezno

Pod koniec kwietnia w mieście św. Wojciecha odbywają się najstarsze uroczystości ku czci patrona miasta i Polski. Najważniejszymi punktami obchodów jest procesja z relikwiami męczennika oraz msza św. odpustowa. Uroczystościom świętowojościechowym towarzyszą koncerty, a także tradycyjny Jarmark św. Wojciecha. Nie zawsze jednak dopisuje pogoda, co jednak nikogo – kto zna legendę o „kłątwie” żebraka – nie dziwi.

W wycieczce po Gnieźnie Traktem Królewskim pomoże aplikacja Królika Goń. Dzięki niej trafimy również do rzeźb przedstawiających postacie z najstarszych piastowskich legend: Lecha i Piasta z Siemowitem.

Wenecja

Przy ruinach zamku, w którym straszy Diabeł Wenecki, od lat odbywają się turnieje rycerskie. Jest to okazja, by poznać bliżej historię tego miejsca i kulisy wojny między rodem Grzymalitów i Nałęczów, z których wywodził się Mikołaj, właściciel zamku w Wenecji – jego duch wciąż się po nim błąka. Na turniejach nie brakuje atrakcji: można nie tylko zobaczyć inscenizacje historyczne, ale i spróbować sił w konkursie łuczniczym czy strzeleckim lub po prostu przymierzyć zbroję. Nie brakuje też różnorodnych pokazów, jadła i napitków.

Płowce i Radziejów

Na polu we wsi Płowce, u podnóża kopca z pomnikiem, odbywa się co roku w sierpniu inscenizacja bitwy między wojskami Władysława Łokietka i Zakonu Krzyżackiego. Impreza po raz pierwszy została zorganizowana w 2001 r. W inscenizacji uczestniczą bractwa rycerskie z całej Polski, dla turystów jest to świetna lekcja historii. Bitwę poprzedza piknik historyczny. W Radziejowie, dzień przed inscenizacją, odbywa się korowód historyczny, pokazy rycerskie, warsztaty i różnorakie inne imprezy.

Kalisz

Do czasów Piastów i grodu kaliskiego, który za Mieszka III Starego przeżywał swoją świetność, przenoszą nas imprezy organizowane od wielu już lat w Rezerwacie Archeologicznym w Kaliszu-Zawodziu. W kwietniu odbywa się tu Jarmark Archeologiczny, a w sierpniu Biesiada Piastowska.

Weekend na Szlaku Piastowskim

To prawdziwe święto szlaku. W ciągu trzech dni większość obiektów organizuje różnorakie imprezy: spacer i zwiedzanie z przewodnikiem (także fabularyzowane), gry terenowe, koncerty, inscenizacje, wykłady i warsztaty, degustacje, rajdy. Co roku wydarzenia łączy inny temat przewodni, np. „Słowiańskie obrzędy i legendy” czy „Gry i zabawy małych Słowian”. W ten sposób cykliczna impreza za każdym razem szokuje niespodzianki.

Noc Muzeów

Odbywa się wiosną, zwykle w maju. W tym czasie większość muzeów i obiektów jest otwarta wieczorem i w nocy, organizuje także niecodzienne formy prezentacji swoich zbiorów.

Wydawca:

Wielkopolska Organizacja Turystyczna
Poznań 2019

Autor: **Jacek Y. Łuczak**

Projekt: **digraf.pl**

Poznańskie legendy w słowno-muzycznym spektaklu w Bramie Poznania
fot. Łukasz Gdak

Inszenizacja obrzędów słowiańskich w czasie Nocy Kupały w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy
fot. Karol Budziński

Jarmark św. Wojciecha w Gnieźnie
fot. Szymon Drzewiecki/Urząd Miasta Gniezna

Obrzędy ognia w Gieczu w ramach Weekendu na Szlaku Piastowskim
fot. Jacek Cieśliewicz

Trasa: Legendy
(nie tylko) piastowskie